

N:o 15.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Februari 1872, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående försättande på vakans tillsvidare af en del utaf båtsmanshållet i Blekinge län och Södra Møre härad af Calmar län; Gifven Stockholms Slott den 16 Februari 1872.

Med anledning af tid efter annan förspord klagan öfver det menliga inflytande rustningsskyldigheten inom Blekinge län och Södra Møre härad af Calmar län utöfvade på fattigväsendet inom dessa orter, har komitéen för uppgörande af förslag till lindring i båtsmanshållsskyldigheten egnat särskild uppmärksamhet åt förhållandet härutinnan och, efter verkställd utredning af de på frågans bedömande inverkan omständigheter, ansett sig böra tillstyrka, att någon lättnad beredes samma orter genom lämplig minskning af båtsmännens effektiva nummortal. Denna utredning gaf nemligen vid handen, att grunden till den fattigdom, som genom båtsmanshållets obestridda inverkan i öfvervägande grad sprides inom de till rustningen indelta orterna, till stor del vore att söka i den allt för stora inom socknarne fördelade och bosatta mängd af båtsmanshushåll. En nedsättning i båtsmansstyrkan skulle således i afseende å fattigväsendet medföra ett förbättradt tillstånd derutinnan, att båtsmanshushållens antal inskränktes och med detsamma socknarnes omkostnader för fattigvården blefve mindre. I öfverensstämmelse härmed har Kongl. Maj:t, som funnit de öfverklagade missförhållandena vara af beskaffenhet att ej utan statens melankomst kunna afhjelpas, ansett sådan lindring uti den ifrågavarande orter

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 1 Saml. 1 Afd. 7 Häft.

åliggande rustningsbörda böra medgifvas, att halfva antalet rusthåll inom hvarje socken må under viss tid hållas vakant mot afgift, hvilken bör användas för att tillgodose sjöförsvarets behof af manskap; och vill Kongl. Maj:t följaktligen i afseende härå till Riksdagens pröfning framställa följande förslag, nemligen:

att tills vidare, och intill dess Kongl. Maj:t kan finna skäligt att annorlunda i nåder förordna, båtsmansnummer inom såväl Blekinge län som Södra Möre härad i Calmar län må, i den mån de genom båtsmäns afgång blifva lediga, dock ej inom någon socken öfver halfva antalet, sättas på vakans för en tid af 10 år, derest rusthållarne förklara sig villige att erlægga en efter nedanstående grunder beräknad vakansafgift;

att denna afgift för hvarje år utgår i Blekinge län med ett belopp, svarande mot medeltalet af de sednast förflutna 10 årens markegång för en vakant indelningsbåtsman i länet, minskadt med 5 Rdr och i Södra Möre efter det värde, hvartill kostnaden för en båtsman blifvit uppskattad i den ordning Kongl. Brevven den 13 December 1825 och den 20 December 1836 bestämma;

att i Blekinge öfverskotts- och reservräntor må fortfarande såsom hitintills uppbäras af kronans uppbördsman och tillskottsräntetagarne genom honom bekomma sina årliga ersättningsbelopp, samt att i Södra Möre enahanda förfarande i afseende på tillgiftspenningarnes uppbörd och fördelning må ega rum;

att på Kongl. Maj:t må bero att antingen medgifva, det vakant nummer må, efter vakanstidens förlopp, fortfarande under ytterligare 10 år vara befriadt från effektiv rustning på ofvan angifna vilkor, eller anbefalla uppsättandet af båtsman för detsamma; samt

att de inflytande vakansavgifterna må ingå till statsverket för att användas till förökande antingen af flottans matroskorps eller varfvens arbetsstyrka på sätt af Kongl. Maj:t kan varda bestämdt.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

B. Abr. Leijonhufvud.

Utdrag af protokollet öfver sjöförsvars ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen
uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 9 Februari 1872.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena, Grefve *von Platen*,
Statsråden: *Bredberg*,
Berg,
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström och
Friherre *Alströmer*.

Departements-chefen, Statsrådet Friherre Leijonhufvud, anförde i underdånighet:

l:o.

“Vid underdånig föredragning den 22 Augusti 1871 af frågan om förändrade bestämmelser rörande rote- och rusthållsinrättningen vid sjöförsvaret, anmälde jag, att den för uppgörande af förslag till lindring i båtsmanshållsskyldigheten tillsatta komité särskildt framhållit båtsmanshålllets menliga inverkan å fattigväsendet i de till rustning indelade orterna, nemligen Blekinge län och Södra Möre härad i Calmar län, samt föreslagit att någon lättnad måtte dem beredas genom minskning i det stora antalet af de inom socknarne fördelade och bosatta båtsmanshushåll. Frågan om de åtgärder, hvilka till följd af de inom nämnda orter rådaende särskilda förhållanden kunde anses erforderliga å statens sida, för att, genom dess mellankomst, lätta tyngden af fattigbördan derstädes, egde emedlertid icke emedelbart sammanhang med det förslag till ordnande i allmänhet af de båtsmanshållsskyldiges besvär, som utgjorde föremål för den då ifrågavarande framställningen, och komiterades berörda lindringsförslag kom följakligen icke under pröfning. Jag torde därför nu få till ämnet återkomma och närmare redögöra för komiterades yttrande i denna del.”

“Med anledning af den, synnerligen i Blekinge, sporda klagan, att mängden af båtsmanshushåll, samlade på ett litet område och bland en icke särdeles stor befolkning, drog fattigdomens börda och dermed förenade svårig-

heter öfver orten, föranstaltades 1865 genom landstinget i länet en undersökning i berörda hänseende. Denna undersökning gaf vid handen, att bland en landtbefolkning af 96,000 personer funnos 3,351 fattighjon, af hvilka 1,011 tillhörde båtsmansfamiljer; således nära ett fattighjon på hvar 29:de person och af dessa hjon icke långt ifrån hvart tredje, tillhörande båtsmansfamilj. Med åberopande häraf hade landstinget, i skrifvelse den 8 Oktober 1865, som blifvit af Landshöfdinge-embetet i länet med förord insänd, anhållit att Eders Kongl. Maj:t måtte bevilja lindring uti det länet åliggande båtsmanshåll eller ock tillåta att de rusthållare, hvilka ville af sådan ynnest sig begagna, måtte i stället för effektiv rotering få erlägga vakansafgift. Öfver denna framställning blefvo så väl stationsbefälhafvaren i Carlskrona, som Förvaltningen af sjöärendena och Kammar-kollegium hörda, men ansågo densamma icke böra vinna afseende. Att emellertid ofvannämnda, af landstinget i Blekinge åberopade förhållanden icke voro tillfälliga, har visat sig af de genom Lindringskomitén år 1869 anskaffade upplysningar, enligt hvilka i Blekinge på den derstädes dåmera befintliga landtbefolkning af omkring 103,000 personer fattighjonens antal uppginge till 6,658, hvaribland 2,223 tillhörde båtsmansfamiljer. Att procentförhållandet emellan fattighjon och folkmängd sålunda på 4 à 5 år fördubblats kunde väl förklaras genom de gång efter annan felslagna skördar, hvarför provinsen varit utsatt, och en förbättring häruti vore derföre visserligen att hoppas; men hvad som, efter komiterades mening, måste betraktas såsom påfallande bevis om båtsmanshålllets inflytelse vore, att förhållandet emellan antalet af fattighjon bland båtsmansfamiljer och det af sådana, tillhörande alla klasser, fortfarande vore nästan detsamma. De förra utgjorde nemligen omkring en tredjedel af de sednare. Man egde sålunda icke längre fog att förneka den menliga inverkan, som uti ifrågavarande ort med snart sagt en röst tillägges båtsmansrustningen, sådan den nu är. Uti Södra Möre hade, såvidt komiterade egde sig bekant, icke företagits någon undersökning i förenämnda afseende, förr än den på komiterades föranstaltande verkställda. Deraf visade sig att på en folkmängd af 44,563 personer funnos 4,634 fattighjon, hvaribland 1,877 af båtsmansfamiljer. Procentförhållandet emellan de sistnämnda och antalet fattighjon bland alla klasser vore således här icke obetydligt större, uppgående till mer än två femtedelar. Och då omständigheterna för öfrigt i denna ort vore i hufvudsakliga delar lika med dem i Blekinge, kunde man med fullt skäl anse tillståndet i förevarande afseende härflyta af lika anledningar.“

”En jemförelse med ställningen inom de öfriga, båtsmanshåll underlagda landskapen visade, att densamma vore vida bättre. I allmänhet uppginge derstädes antalet af de fattiga bland båtsmansfamiljer icke på långt när till så stor andel af antalet af de fattiga bland alla klasser. Blott i Got-

lands län visade det sig af någon större betydhet, men i stället finnes hela antalet fattighjon derstädes icke utgöra mer än 3,40 procent af landsbefolkningen. Komiterade, som till närmare upplysning af detta ämne åberopa innehållet af tab. n:o 19 uti sitt underdåniga betänkande, draga häraf den slutsats, att i sjelfva grunderna för båtsmansrustningen måtte finnas särskilda orsaker, ledande till de menliga förhållanden, som komiterade angifvit; och hafva komiterade angående dessa orsaker anfört följande.

På båtsmansrustningen äro i Blekinge 914 $\frac{37}{4}$ mantal och i Södra Møre härad 503 $\frac{3}{8}$ mantal krono- och kronoskattehemman indelade. Då de förstnämnda uppsätta 1,500 och de sednare 801 båtsmän, belöper sig följaktligen i medeltal på hvarje rusthåll och båtsmansnummer i Blekinge $\frac{43000}{8}$ mantal och i Södra Møre $\frac{3000}{8}$ mantal eller icke fullt $\frac{3}{8}$ mantal i hvardera orten. Enär likväl en del rusthåll, som vid tiden för indelningen synas hafva varit af svagare beskaffenhet och därför erhållit mera jordegendom, i verkligheten utgöra helt mantal eller nära derintill, följer häraf, att ett stort antal rusthåll icke omfattar mer än $\frac{1}{2}$ mantal hvardera, så att ofta inträffar, att två båtsmän finnas på ett hemman af helt mantals storlek. Men endast undantagsvis händes, att icke båtsmannen, så fort han blifver antagen och får tillträda sitt torp, ingår i äktenskap. Han blifver fader för en icke sällan talrik afkomma, och hans familj, om icke han sjelf, faller förr eller sednare fattigvården till last. När han genom afsked eller död afgått från tjensten, intages hans plats af en efterträdare, hvilken efter någon tids förlopp undergår samma öde. På sådant sätt läres inträffa, att medlemmar af två och flera båtsmansfamiljer, utgångna från samma rusthåll, samtidigt kunna finnas i behof af större eller mindre underhåll af socknen. Komiterade omnämna ock, att år 1869 Backaryds socken i Blekinge län med 22 mantal, indelade till 30 rusthåll, hade att, utom andra fattiga, försörja eller understödja 16 afskedade båtsmän, 39 hustrur eller enkor efter båtsmän och 78 barn af sådana, sammanlagdt 133 fattighjon af denna klass, eller 4 à 5 personer för hvarje rusthåll. Likartade voro förhållandena i Christianopels socken af samma län med 41 mantal, indelade till 96 rusthåll, hvarest funnos 418 fattighjon af båtsmansfamiljer, samt i Asby och Thorsås socknar med kapeller i Södra Møre, af hvilka den förra med 43 mantal, indelade till 63 rusthåll, hade 271, och den sednare med 85 mantal, indelade till 115 rusthåll, hade 578 fattighjon, allt af båtsmansklassen. Under andra omständigheter skulle en i någon ort uppkommen fattig och lös befolkning, till följd af det för hvarje menniska naturliga sträfvet att söka sitt uppehälle, småningom skingras; men uti nu ifrågavarande landskap blifver detta slags befolkning så att säga fasthållen genom de i hvarje socken befintliga talrika båtsmanslägenheter, hvilka alltid skola hållas försedda med åboar och derigenom att de locka och lemna medel till tidiga och obetänksamma bosättningar

bilda ständiga källor till ett förderligt proletariat. En talrik folkklass alstras, hvilken, tryckt af fattigdom och utan den moraliska lyftning och kraft, som medvetandet af ett, om än tarfligt sjelfbestånd gifver äfven den ringaste arbetare, lätt dukar under för frestelserna till brott. Och just medelst tillgången på eu sådan talrik folkklass beredes rusthållaren utväg att, när ett båtsmansnummer skall besättas, anskaffa rekryt emot afföningsvilkor, som i allmänhet synas vara lägre, än de vid båtsmansroteringen vanliga; ett förhållande, som, ehuru det för tillfället kan lända rusthållaren till fördel, likväl slutligen bidrager att föra båtsmannen och dem, som honom tillhöra, till fattigvården och dymedelst ökar rusthållarens börda af densamma."

"Komiterade anmärka för öfrigt, att man äfven i några andra omständigheter velat finna anledningar till den missgynnande belägenhet, hvaruti det indelta båtsmanshållet befinner sig; och dessa omständigheter skulle vara dels den trägna tjenstgöringen å stationen, bestämd till fyra månader årligen, men ej sällan upptagande en längre tid, hvarunder båtsmännens familjer äro lem-nade åt sig sjelfva och hushållningen i hemmet försummas, dels bristen på tillsyn å roten af nödigt befäl och dels beskaffenheten af den tjenstgöring, hvartill båtsmannen inkallas, bestående mindre i utöfningen af hans yrke, än i andra dertill icke egentligen hörande arbeten. På grund af hvad komiterade förut anfört anse de likväl sjelfva roten till den fattigdom, som genom båtsmanshållets obestriddiga inverkan i öfvervägande grad sprides inom de till rustningen indelta orterna, vara att finna i den alltför stora inom socknarne fördelade och bosatta mängd af båtsmanshushåll. Men genom nedsättning eller eftergifter af rusthållarnes omkostnader för båtsmansrustningen i och för sig skulle, om manskapets antal komme att kvarstå, någon förbättring i nämnda hänseende icke ernås; och då lindring på sådant sätt skulle leda till att än mera höja de fördelar, hvilka rusthållarne i Blekinge och Södra Möre i afseende på beskattning till staten redan ega framför rothållarne vid både båtsmans- och soldathållet, anse komiterade skäl saknas att tillstyrka någon så beskaffad lindring för de förra. En lämplig minskning af båtsmännens effektiva nummertal skulle deremot i afseende på fattigväsendet medföra ett förbättradt tillstånd derutinnan, att antalet af båtsmanshushållen inskränktes och med detsamma socknarnes omkostnader för fattigvården utan tvifvel blefve mindre, hvarigenom, i den riktningen, en rättvis och icke ringa lättnad komme att rusthållarne beredas; dock att kronan medelst vakansafgift godtgjordes för mistningen af manskap och sålunda genom erhållande af en kontant tillgång finge medel att på annat sätt tillgodose försvarsverkets behof. Öfvertygade om omöjligheten af målets ernående medelst någon jemkning rotar emellan eller dylikt företagande, hvarigenom, mer eller mindre, rubbning i gammal häfd och unnen eganderätt ädse sker och väcker missnöje, anse komiterade att, vid

ifrågeställda åtgärd, det närvarande förhållandet i afseende på de rusthållarne i ena och andra orten redan tilldelade fördelar af räntor, statsanslag, nedsättning af beklädnadsbidrag m. m. dylikt, borde i allo bibehållas oförändradt; äfvensom och då afsigten med åtgärden borde vara, att till alla trakter rättvist sprida de förmåner, som dermed åsyftas, manskapets minskning måste ske i möjligast lika mån för hvarje socken, hvarförutan det kunde hända, att den ena socknen helt och hållet blefve fri från det effektiva båtsmanshållet och den andra alldeles icke finge nedsättning af båtsmanshushållens antal, till skada för det ändamål af förbättring i fattigdomsförhållandena och deras förderliga verkningar, som man med förändringen önskade vinna."

"I öfverensstämmelse med dessa åsigter och under förutsättning, att den förminskning af indelningsbåtsmännens effektiva nummertal, som derigenom komme att uppstå, må kunna medgifvas, hafva komiterade framställt följande förslag:

att så väl i Blekinge län som i Södra Möre härad af Calmar län två och två båtsmansrusthåll inom hvarje socken må sammansättas, med skyldighet för dem att gemensamt utrusta och underhålla en indelningsbåtsman, på sätt författningarne derom redan stadga eller framdeles komma att bestämma, samt att likaledes gemensamt erlægga vakansafgift för den båtsman, från hvars effektiva uppsättning och underhåll dessa rotar sålunda befrias; börande i de socknar, hvarest jemna båtsmansnummer icke finnas, det öfverskjutande udda båtsmansrusthållet, så godt sig göra låter, förenas med lika beskaffadt rusthåll i annan socken, eller ock, om sådant icke låter sig lämpligen verkställa, om dess försättning på vakans särskildt beslutas;

att på godvillig öfverenskommelse emellan de två sålunda sammansatta rusthållen må få bero, å hvilketderas egor och på hvad vilkor bostad åt båtsmannen må upplåtas, derest han skulle med sådan förses; kommande, i brist af sådan öfverenskommelse, frågan derom att i vanlig ordning af vederbörande embetsmyndighet prövas och afgöras;

att förenämnda vakansafgift må bestämmas efter årlig markegång, eller ock, derest tjenligare skulle anses, att den sättes till visst belopp i ett för allt, detta belopp fastställas för viss tid, t. ex. fem år, men sådant af markegångsdeputerade verkställas det år nytt bestämmande skall ega rum;

att i Blekinge, likasom hittills, öfverskotts- och reservräntorna må uppbäras af kronans uppbördsman, och tillskotts-räntetagarne genom honom bekomma sina årliga ersättningsbelopp; samt att i Södra Möre enahanda stadgande i afseende å tillgiftspenningarnes uppbörd och fördelning må gifvas; och

att, sedan Eders Kongl. Maj:t med Riksdagen härom fattat beslut, verkställigheten af rusthållens sammansättning må åt Eder; Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller särskilda komiterade uppdragas."

”De af komiterade angifna förhållanden synas icke lemna rum för tvekan derom, att båtsmansrustningen i dess närvarande skick utöfvar ett ganska menligt inflytande på fattigväsendet i de orter, i hvilka den är inrättad. Någon väsendtlig förbättring i de antydda missförhållandena lär icke stå att vinna utan statens mellankomst, och, i likhet med komiterade, anser jag äfven en nedsättning i indelningsbåtsmännens antal, derest den sker för någon längre tid, utgöra ett vilkor för undanrödjande af ett ondt, hvartill visserligen flera orsaker kunna hafva bidragit, men hvilket dock synes hafva sin hufvudsakliga grund i det stora antal båtsmän, Blekinge och Södra Møre hafva att underhålla.”

”Frågan huruvida en del af det bidrag, båtsmansrustningen lemnar till landets försvarsverk, kan för detsamma undvaras, kunde väl synas böra uppskjutas till dess sättet för ordnande af landt och sjöförsvaret komme under slutlig pröfning; men den sannolika tidpunkten för en sådan pröfning torde, i följd af den utgång Eders Kongl. Maj:ts förslag om landtförsvarets ordnande vunnit, för närvarande icke kunna bestämmas. Jag har vid sådant förhållande ansett de icke ogrundade klagomålen från ifrågavarande orter öfver de olägenheter rustningsbördan i vissa afseenden medfört böra utan uppskof behjertas, i den mån sådant utan åsidosättande af viktigare intressen kan ske, helst eu längre tid sannolikt kommer att förflyta, innan verkningarne af den antydda åtgärden komme att visa sig.”

”Den minskning i båtsmansstyrkan, som tillämpningen af komiténs förslag skulle medföra, utgör vid pass 1,150 man eller endast omkring hälften af det antal, som Eders Kongl. Maj:t vid föregående riksdagar föreslagit att till landtarmén öfverflytta. Komitén för ordnande af sjöförsvarets militär-personal, som ännu ej inkommit med sitt betänkande i hufvudsaken, har likväl, på min begäran, särskildt yttrat sig öfver den ifrågaställda vakans-sättningen och dervid uttryckt den åsigt, att åtgärden borde vara provisorisk, med rätt för Eders Kongl. Maj:t att efter viss uppsägningstid anbefalla de vakanta numrens rekryterande, samt att i öfrigt de inflytande vakansafgifterna borde tillfalla 5:te hufvudtiteln och användas till matroskorpens ökande med det antal, som för samma afgifter kunde underhållas, och hvilket beräknades komma att utgöra omkring 250 man.”

”Då det måste förutsättas att sjöförsvarets indelta stam i framtiden åter möjligen kan behöfva ökas, synes väl såsom skulle vakans endast tills vidare böra medgifvas. Å andra sidan är dock af vigt, att rusthållaren för någon längre följd af år erhåller säkerhet att ny uppsättning af de vakanta numren icke ifrågakommer. Jag anser derföre tjenligast, att den första vakanssättningen bestämmes för en tid af tio år, Eders Kongl. Maj:t dock förbehållet

hållet att, efter dessa års förlopp, antingen medgifva vakansens fortfarande under ytterligare tio år eller anbefalla de vakanta numrens återuppsättande inom viss tid.“

“Hvad åter angår lindrings-komiténs förslag att sammansätta två och två rusthåll, med skyldighet för dem att gemensamt utrusta och underhålla en indelnings-båtsman samt likaledes gemensamt erlægga vakansafgift för den båtsman, från hvars effektiva uppsättning och underhåll dessa rusthåll sålunda befriades, så befarar jag, att tillämpningen af detta förslag skulle möta stora hinder. Sammansättningen skulle nemligen svårligen kunna ske annorlunda än på grund af frivillig öfverenskommelse, med mindre en betydlig eftergift af kronans rätt i afseende å vakansafgiftens belopp egde rum, hvarom här så mycket mindre bör blifva fråga, som den af lindrings-komitén gjorda utredningen gifver vid handen, att båtsmansrustningen i Blekinge och Södra Möre är mindre tryckande, än den sammanlagda bördan af både ränta och rotering, som åligger jordegendomen i största delen af det öfriga Sverige. Men vid sådant förhållande skulle, då större antalet rusthåll består af flere intressenter, och antagligen en mängd skiljaktiga intressen komme att beröras genom dessa sammansättningar, ett allmännare genomförande af den föreslagna förändringen sannolikt uteblifva och dermed äfven den genom vakanssättningen afsedda fördelen för fattigvården gå om intet.“

“Enklare och lättare till målet ledande synes mig vara att medgifva, att inom hvarje kommun halfva antalet båtsmansnummer finge ställas på vakans, i den mån de särskilda numren genom båtsmännens afgang blifva lediga och rusthållarne förklara sig villige att under vakanstiden erlægga den afgift, som i sådant hänseende kan varda bestämd. Den invändning mot detta förslag, som skulle kunna hemtas derifrån, att en del rusthåll genom båtsmannens tidigare afgang finge tillfälle att, förr än andra, göra sitt val och derigenom tillskyndades en fördel framför de öfrige, synes så mycket mindre böra tillerkännas någon vigt, som ändamålet med den föreslagna åtgärden ej är att bereda rusthållarne någon ny lindring, hvarföre ock vakansafgiften skulle utgå med fulla värdet af rustningen i den mån detta kan till siffran bestämmas. Det kommer då att bero på hvarje särskildt rusthåll att vid inträffande vakans beräkna, huruvida det finner med sin fördel förenligt att antaga de erbjudna vakansvilkoren eller att fortfarande uppsätta och underhålla båtsman; och i betraktande af de ganska skiljaktiga kostnader, till hvilka rustningen för olika nummer äfven inom samma socken uppgår, är antagligt, att dessa kostnaders verkliga belopp, snarare än tiden för vakansens inträffande, blefve afgörande i fråga om numrets sättande på vakans eller den effektiva rustningens fortfarande utgörande.“

“Beträffande vakansafgiftens belopp, har komitén för personalens

ordnande antagit samma summa, hvartill rustningskostnaden, enligt lindrings-komiténs uppgifter, skulle i medeltal uppgå, eller 97 riksdaler 6 öre. I afseende å denna siffra får jag dock anmärka, att den utgör ett medeltal för både Blekinge och Södra Möre. Nu är dock, enligt lindrings-komiténs beräkningar, kostnaden för rustningen, ehuru mycket ojemn äfven för rusthåll belägna bredvid hvarandra, i allmänhet lägre i Södra Möre än i Blekinge, hvartill kommer att kostnaden vexlar för de särskilda numren under olika år — en följd af de natura-produkters föränderliga pris, uti hvilka största delen af båtsmannens aflöning utgår. Det möter sålunda svårighet att finna en fast siffra, som för någon längre tid motsvarar rustningskostnadens medelvärde för båda orterna.“

“Lämpligast synes mig derföre att vid bestämmandet af vakansafgiftens belopp beräkna detsamma för rusthållen i Södra Möre efter det så kallade “båtsmansvärdet“, eller den uppskattning af verkliga kostnaden för en båtsman, som, jemlikt Kongl. brefven den 13 December 1825 och den 20 December 1836 derstädes sker hvart femte år genom utsedda ombud för rusthållarne. Hvad åter Blekinge angår, bör det för orten gällande markegångsvärdet, på sätt jemväl lindrings-komitén föreslagit, läggas till grund för vakansafgiftens beräkande, men beloppet af densamma, för undvikande af hastigare vexlingar, bestämmas på grund af tio års medelmarkegång. Då likväl de rusthåll, som nu skulle blifva satta på vakans, fortfarande borde vara skyldiga att, efter den bestämda tiden, uppsätta båtsman, derest Eders Kongl. Maj:t så funne nödigt, anser jag att den lindring, som till följd af 1859—1860 årens riksdagsbeslut blef rusthållarne genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref den 20 November 1860 medgifven, eller 5 riksdaler årligen uti det dem åliggande bidrag till beklädningens underhåll, fortfarande må komma dem till godo och följaktligen, enär denna lättnad beräknas vid bestämmandet af “båtsmansvärdet“ i Södra Möre, särskildt i afseende å Blekinge stadgas, att den årliga vakansafgiften derstädes bestämmas till ett belopp, motsvarande det för sednast förflutna tio åren beräknade medelmarkegångsvärdet af vakansafgiften för en indelnings-båtsman derstädes, minskadt med 5 riksdaler riksmünt.“

“Såsom bekant är kallas i *Blekinge* hvad rusthållaren af sitt eget hemmans ränta utbetalar *öfverskottsränta*, och hvad han i anseende till otillräckligheten af den egna hemmansräntan får i tillskott *tillskottsränta*. Som de ifrån rusthållshemmanen utgjorda öfverskottsräntorna dock icke till fullo uppgiugo till hvad som i tillskottsräntan borde komma svagare rusthåll till godo, anvisades till fyllande af bristen räntorna af åtskilliga mindre icke indelta lägenheter, hvilka räntor benämnas *reservräntor*. I *Södra Möre* åter benämnas både de räntor, som rusthållaren utbetalar från sitt hemman och de, som han erhåller, *tillgiftspenningar*. I afseende å uppbörderna af dessa räntor och deras ut-

gifvande till räntetagaren torde stadganden böra meddelas i enlighet med hvad lindrings-komitén i sådant afseende föreslagit.“

“I öfverensstämmelse med hvad ofvan är antydt böra de inflytande vakansafgifterna ingå till femte hufvudtiteln. Huruvida de böra användas antingen till ökande af flottans effektiva bemanning eller till förstärkande af arbetsmanskaper på varfvet, derom torde beslut böra fattas först i sammanhang med pröfningen af frågan om militär-personalens organisation.“

“På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får jag i underdånighet understålla Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning följande förslag, med hemställan att, derest detsamma vinner Eders Kongl. Maj:ts bifall, nådig proposition måtte i öfverensstämmelse dermed till Riksdagen aflåtas, nemligen:

att tillsvidare, och intill dess Eders Kongl. Maj:t kan finna skälighet att annorlunda i nåder förordna, båtsmansnumren inom såväl Blekinge län som Södra Møre härad af Calmar län må, i den mån de genom båtsmäns afgång blifva lediga, dock ej inom någon socken öfver halfva antalet, sättas på vakans för en tid af tio år, derest rusthållarne förklara sig villige att erlægga en efter nedanstående grunder beräknad vakansafgift;

att denna afgift för hvarje år utgår, i *Blekinge län*, med ett belopp svarande mot medeltalet af de sednast förflutna tio årens markegång för en vakant indelnings-båtsman i länet, minskadt med 5 riksdaler, och, i *Södra Møre*, efter det värde, hvartill kostnaden för en båtsman blifvit uppskattad i den ordning Kongl. brefven den 13 December 1825 och den 20 December 1836 bestämma;

att i *Blekinge* öfverskotts- och reserv-räntor må, fortfarande såsom hitintills, uppbäras af kronans uppbördsman och tillskotts-räntetagarne genom honom bekomma sina årliga ersättningsbelopp, samt att i *Södra Møre* enahanda fortfarande i afseende på tillgifts-penningarnes uppbörd och fördelning må ega rum;

att på Eders Kongl. Maj:t må bero att antingen medgifva, det vakansnummer må, efter vakanstidens förlopp, fortfarande under ytterligare tio år vara befriadt från effektiv rustning på ofvan angifna vilkor, eller anbefalla uppsättandet af båtsman för detsamma; samt

att de inflytande vakansafgifterna må ingå till statsverket, för att användas till förökande antingen af flottans matros-korps eller varfvens arbetsstyrka, på sätt af Eders Kongl. Maj:t kan varda bestämdt.“

Till hvad Departements-chefen sålunda föreslagit och hemställt täcktes Kongl. Maj:t, uppå underdånig tillstyrkan af Stats-Rådets öfrige ledamöter, lemna nådigt bifall.

Ex. protocollo,
L. Th. Neijber.

Utdrag af protokollet öfver sjöförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen, uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 16 Februari 1872.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
 Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena, *Grefve von Platen*,
 Statsråden: *Bredberg*,
 Berg,
 Friherre *Leijonhufvud*,
 Wærn,
 Wennerberg,
 Bergström,
 Friherre *Alströmer* och
 Weidenhielm.

Departements-chefen, Statsrådet Friherre Leijonhufvud, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts under den 9 i denna månad uppå Stats-Rådets enhälliga tillstyrkan fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försättande på vakans tills vidare af en del utaf båtsmanshållet i Blekinge län och Södra Møre härad af Calmar län.

Uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan behagade Kongl. Maj:t i nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, samt befalla att, i enlighet dermed, nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex. protocollo,
L. Th. Nejber.